

**STANOWISKO ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH PRZECIWKO KORUPCJOGENNYM PRZEPISOM
ZAWARTYM W USTAWIE O POMOCY OBYWATELKOM I OBYWATELOM UKRAINY UCIEKAJĄCYM
PRZED WOJNĄ**

W pełni solidaryzujemy się z osobami uciekającymi przed wojną w Ukrainie i uważamy, że przemyślane, dopracowane przepisy ułatwiające niesienie im pomocy powinny wejść w życie jak najszybciej. Jednocześnie stanowczo sprzeciwiamy się rozwiązaniom zwiększającym ryzyko korupcji, które pozostały w [ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa uchwalonej przez Sejm RP 9 marca 2022 roku](#).

We wspomnianej ustawie wciąż są przepisy (art. 82 i art. 94) wyłączające w dużym stopniu odpowiedzialność funkcjonariuszy publicznych i przedsiębiorców, w tym pracowników spółek Skarbu Państwa lub z udziałem majątku Skarbu Państwa, za nadużycia. Pod presją ekspertów i opozycji tylko lekko został złagodzony art. 82 ustawy, zaś art. 94 pozostał taki jak w projekcie. Wejście w życie tych lub podobnych przepisów spowoduje drastyczne ograniczenie odpowiedzialności funkcjonariuszy publicznych i gospodarujących majątkiem państwa za przestępstwa korupcyjne, naruszenia dyscypliny finansów publicznych, czy przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu. **Obydwa te artykuły powinny w całości zniknąć z ustawy.**

Ustawodawca zdecydował się również na wyłączenie, w niektórych przypadkach (art. 12 ust. 6, art. 26 ust. 5, art. 80, art. 83), przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Wskazujemy, że o ile z uwagi na wyjątkowe okoliczności, może zostać pominięta procedura konkurencyjna (w szczególności przetarg nieograniczony), to nie ma żadnego uzasadnienia dla całkowitego wyłączenia przepisów prawa zamówień publicznych. Cieszy nas zwiększenie w uchwalonej już ustawie możliwości uzyskiwania informacji o dokonywanych zakupach. Stoimy jednak na stanowisku, że **optymalnym rozwiązaniem godzącym potrzebę jawności i konkurencyjności postępowania zakupowego z koniecznością szybkich działań w obliczu kryzysu, jest korzystanie z możliwości tzw. „zamówienia z wolnej ręki” (art. 213 ustawy – Prawo zamówień publicznych).**

Projektodawca nie przedstawił przy tym w uzasadnieniu żadnych argumentów na rzecz wprowadzenia krytykowanych przez nas rozwiązań. Jednocześnie powody, które zostały zaprezentowane przez premiera Mateusza Morawieckiego w wypowiedziach dla mediów ([m.in. w dn. 8 marca](#)) wprowadzają opinię publiczną w błąd.

Nie zgadzamy się z twierdzeniami, że obecna, trudna sytuacja wymaga poluzowania rygorów dotyczących przeciwdziałania korupcji czy niegospodarności. To właśnie w okresach kryzysów i konfliktów naturalnie rośnie ryzyko nadużyć. Tym bardziej więc nie można tworzyć rozwiązań prawnych, które blankietowo sankcjonują bezkarność i drastycznie zawężają zdolność państwa do ścigania przestępstw korupcyjnych.

Funkcjonariusze publiczni czy przedsiębiorcy nie muszą czuć się sparaliżowani strachem, gdyby naruszyli prawo pomagając Ukrainkom i Ukraińcom uciekającym przed wojną. **Istnieją już przepisy, do których można się odwołać w takich skomplikowanych sytuacjach. Oprócz kwestii oceny społecznej szkodliwości popełnionego czynu zabronionego, Kodeks karny przewiduje też formułę działania w stanie wyższej konieczności – czynnik, który może wyłączyć odpowiedzialność za złamanie prawa.** Również ustawa o odpowiedzialności za naruszenie finansów publicznych w art. 27 i 28 przewiduje wyłączenie, w określonych przypadkach, odpowiedzialności karnej za wydatkowanie środków niezgodnie z prawem. Wedle tych przepisów urzędnik odpowiada tylko za takie naruszenie dyscypliny finansów publicznych, w którym uznano go za winnego niegospodarności, biorąc przy tym pod uwagę m.in. jego motywów i okoliczności zewnętrzne.

Rządzący przedstawiają w mediach fałszywy dylemat twierdząc, że opisywane zmiany wynikają z konieczności wyboru między dobrem, jakim jest życie ludzkie, a dobrem, jakim jest ochrona interesu publicznego. Wręcz przeciwnie, jeśli wspomniane przepisy wejdą w życie oba te dobra zostaną narażone na jeszcze większą szkodę.

To już kolejny raz, kiedy obecna władza ignorując obowiązujący stan prawny, chce go zmienić tak, aby zagwarantować sobie bezkarność. Miało to już miejsce chociażby przy okazji prac nad regulacjami związanymi z przeciwdziałaniem pandemii w sierpniu 2020 roku. [Wówczas skutecznie protestowaliśmy przeciwko próbie wprowadzenia podobnych rozwiązań.](#)

Nie możemy przy tym przemilczeć tego, w jaki sposób rządzący próbują przeforsować wspomniane zmiany. Umieszczenie korupcjogennych przepisów w ustawie, której celem jest pomoc ludziom tragicznie doświadczonym przez wojnę, jest nie tylko sprzeczne ze standardami poprawnej legislacji, ale jest też dwuznaczne moralnie. To nie ma być ustawa o pomocy politykom, urzędnikom, czy prezesom spółek Skarbu Państwa w rozwiązywaniu ich problemów z prawem.

Fundacja Akademia Antykorupcyjna

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju

Fundacja Frank Bold

Fundacja im. Stefana Batorego

Fundacja Instytut Spraw Publicznych

Fundacja Miasto Obywatelskie Lubartów

Fundacja Panoptykon

Fundacja Stocznia

Fundacja Wolności

Fundacja Wolności Gospodarczej

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Sieć Obywatelska Watchdog Polska

Stowarzyszenie 61 / Mamprawowiedziec.pl

Stowarzyszenie Klon/Jawor